

EUROPEAN CENTRE
FOR MINORITY
ISSUES KOSOVO

INFORMATIONAL BULLETIN

29 JULY 2014

Političke stranke manjinskih zajednica u promenljivoj političkoj klimi Kosova: opšti izbori juna 2014. godine i njihove posledice

Autor: Adrian Zeqiri

Doprineli: Pieter Troch, Trim Kabashi

Urednica: Jessica Templeman

Preveo na albanski jezik: Artan Çollaku

Prevelana srpski jezik: Marija Krstić

O ECMI Kosovo

ECMI Kosovo je vodeća nevladina organizacija koja se bavi pitanjima manjina na Kosovu sa glavnim ciljem da doprinese razvoju inkluzivnih, reprezentativnih i na pitanja zajednica osetljivih institucija koje podržavaju stabilno multi-etničko Kosovo. ECMI Kosovo doprinosi razvoju, jačanju i primeni relevantnih zakona, pruža podršku institucionalizaciji Vladinih organa koji se bave zajednicama, i povećava kapacitet aktera civilnog društva i vlade kako bi zajedno sarađivali na konstruktivan i održiv način.

Rezime

Dok se čeka na odluku Ustavnog suda o zakonitosti procedura razmatranih na Ustavnoj sednici Skupštine Kosova, dok traje neizvesnost oko uspostavljanja vlade, sa izgleđima da su novi izbori na pomolu, jedna stvar je sigurna: Parlamentarni izbori 8. juna, koji su bili slobodni i poštteni, doveli su do velike promene u političkoj klimi Kosova i, samim tim, postavili strukturisanje i ulogu manjinskih političkih stranaka u prvi plan političkog i institucionalnog života na Kosovu u narednim godinama.

Prvo i najvažnije, kao rezultat normalizacije odnosa između Srbije i Kosova, ovo su bili prvi opšti izbori nakon lokalnih izbora održanih u novembru prošle godine, na kojima su u značajnom broju učestvovali svi Srbi na Kosovu, računajući i one koji žive severno od reke Ibar. Došlo je do porasta broja glasova izvan Kosova, posebno iz Srbije. Pored svega toga, izbori su uveli sistem garantovanih mesta za predstavnike nevećinskih zajednica u parlamentu umesto sistema rezervisanih mesta, što je bio slučaj na ranijim izborima. Konačno, nakon opštih izbora, ogromne promene u odnosu snaga između većine albanskih političkih stranaka podstakle su manjinske političke stranke da zauzmu stav u kosovskoj politici. Iako je još uvek rano izvlačiti zaključke iz političkih i pravnih procesa koji su i dalje u toku, već imamo izvesni razvoj događaja koji će uticati na politički i institucionalni život Kosova u godinama koje su pred nama. Ovaj informativni bilten tumači tekuće pregovore za uspostavljanje vlade i ulogu manjinskih političkih stranaka, uslove koje predviđa Ustav za uključivanje manjinskih zajednica na visoke izvršne pozicije (Član 96), i pruža pregled o postignućima manjinskih političkih stranaka na opštim izborima u junu 2014. godine. Najzad, ovaj informativni bilten predstavlja članove parlamenta koji će zastupati manjine tokom predstojeće zakonodavne sednice. Bilten bi trebalo da se čita kao nastavak prethodnog informativnog biltena, koji je uredio ECMI Kosovo, pod nazivom "Opšti izbori na Kosovu: pogled na pitanja, izazove i političku scenu u susret glasanu 8. Juna".¹

¹Dostupno na: <http://www.ecmikosovo.org/?p=4878>.

I. Uloga političkih stranaka koje zastupaju nevećinske zajednice u formiranju nove Vlade Kosova

a) Rezultati i proces formiranja koalicije

Iako je predizborna koalicija predvođena Demokratskom partijom Kosova (PDK) osvojila većinu glasova, nakon izbornog jednog dana od preostalih albanskih stranaka nije želela da uđe u koaliciju sa PDK kako bi formirala vladu. Umesto toga, opozicione partije su se ujedinile u jedan blok. Načelni dogovor oko vladajuće koalicije je bio postignut između Demokratske lige Kosova-Alijanse za budućnost Kosova (LDK-AAK) i Inicijative za Kosovo (*Nisma*). Samoopredeljenje (*Vetëvendosje*), treća stranka po veličini, osporavala je bilo kakav dogovor sa PDK, ali je u isto vreme i prestala da pruža punu podršku opozicionom bloku navodeći kao razlog neslaganje oko nekih političkih tačaka, pre svega oko dijaloga sa Srbijom, zalažući se za njegovo privremeno obustavljanje i ponovnu sveobuhvatnu procenu uslova. Odbijanje preostalih albanskih političkih stranaka da uđu u onu koju vladajuću koaliciju sa PDK dovelo je do situacije u kojoj PDK nije u mogućnosti da formira većinu u parlamentu Kosova, kako je predviđeno Ustavom, i time samu vladu. Neslaganja su usledila okotogada li stranka sa većinom osvojenih glasova nakon izbora ima pravo da formira vladu, ili stranka koja ima vladajuću većinu. Odgovarajući na zahtev predsednice Kosova, Ustavni sud je 19. juna razjasnio Ustavne preduslove koji se tiču uspostavljanja nove vlade. Čini se da obrazloženje Ustavnog suda otvara put opozicionoj koaliciji da uspostavi novu vladu, iako je uslov bio da Predsednica prvo pruži šansu koaliciji koju vodi PDK pri pokušaju da formira vladu.

Konstitutivna sednica Skupštine, održana 17. jula, posle nekoliko pokušaja i spornih proceduralnih koraka, izabrala je Isu Mustafu iz koalicije LDK-AAK-Nisma za predsednika parlamenta. Gospodin Mustafa je dobio glasove svih manjinskih stranaka. Međutim, naredna odluka Ustavnog suda da privremeno obustavi—čeka se konačna odluka—izbor Ise Mustafe, podstakla je nove spekulacije o sledećim koracima u formiranju vlade.² U ovom trenutku, izgledi za nove izbore su prilično realni, ukoliko konačna odluka Ustavnog suda omogućiti koaliciju LDK-AAK-Nisma da izabere predsednika parlamenta i formira vladu.

b) U susret pomirljivom političkom spektru?

Dok je još rano izvlačiti bilo kakve zaključke iz političkih i pravnih procesa koji su u toku, postoje izvesni događaji koji će uticati na politički i institucionalni život Kosova u narednim godinama. Kosovska politička scena će postati nešto umerenija, a politička savezništva između stranaka će dobijati na važnosti. Na slučaju PDK-a, kao najveće stranke koja nije mogla da formira savez ni sa jednom drugom strankom, vidi se u stvari da će bilo koja stranka, koja teži

² Za više informacija, molimo vas da pogledate odluku Ustavnog suda Republike Kosovo, slučaj br. K0119/14, naći ovde: http://www.gjk-ks.org/repository/docs/KO119-14_VMP_ANG.pdf

da vlada na Kosovu, morati pažljivo da postupa sa ostalim strankama. Kosovski politički sistem, zbog primene proporcionalnog sistema i činjenice da je 20 mesta garantovano zajednicama, a zajedno sa zahtevom da se u Vladu uključe manjinske zajednice, čini praktično nemogućim za jednu stranku da vlada bez podrške drugih stranaka kao ni bez podrške Srba i drugih nevećinskih zajednica. Politički sistem koji primorava stranke da rade zajedno može biti od koristi za Kosovo, iako, sa druge strane, to može dovesti do formiranja nestalnih većina u parlamentu.

c) Politički i pravni značaj nevećinskih stranaka

Posle rezultata opštih izbora i udruživanja opozicionih partija u jedan blok, LDK-AAK-Nisma, sa prećutnom podrškom Samoopredeljenja (*Vetvendosje!*), politički predstavnici manjinskih zajednica bili su pragmatični u svojim javnim izjavama u vezi sa dva suprotstavljena bloka. Uprkos mnogim naporima da osvoje glasovemanjinskih stranaka, one su svoja vrata ostavila otvorenimi bloku LDK-AAK-Nisma i koaliciji koju predvodi PDK, naglašavajući da će glasati za—i pridružiti se bilo kojoj osobi ili kandidatu u budućoj vladi—stranku/stranke koje su osvojile većinu potrebnu za formiranje vlade. Međutim, stranke manjinskih zajednica, premda veoma različite u pogledu politike i političkih programa, ipak su se priklonile, u velikoj meri, opozicionom taboru. To se pokazalo u njihovom glasanju za opozicionog kandidata za poziciju predsednika parlamenta na spornoj konstitutivnoj sednici Skupštine.

Ovo se, međutim, ne može smatrati definitivnom izjavom podrške za ovaj blok. To se vidi iz izjave, koja je odmah potom usledila, da će se manjinske stranke pridružiti koaliciji koja prihvata njihove zahteve, samim tim ne isključujući mogućnost partnerstva sa PDK.

Uprkos prelaženju na sistem garantovanih mesta, manjinske stranke i dalje imaju veliki značaj u parlamentu Kosova i, stoga, u političkom životu Kosova. Kako Tabela 1 pokazuje, sistem garantovanih mesta je mera koja afirmiše zastupljenost manjinskih zajednica u parlamentu: udeo njihovih glasova je otprilike 10%, dok je udeo njihovih mesta u Skupštini oko 17%.

TABELA 1: Opšti izbori 2014. Statistika³

Glasanje na Kosovu	Broj glasova	Glasovi za svepolitičke entitete zajednica (uklj. Srbe)	Glasovi za srpske političke entitete	Mesta koja su osvojila sve zajednice (uklj. Srbe)	Mesta koja je osvojila srpska zajednica
Opšti izbori 2010.	706,317	55,020	25,515	23	13
Opšti izbori 2014.	734,055	69,625	44,172	20	10

³ Republic of Kosovo, Central Election Commission. 2014 Kosovo Parliamentary Elections, General Results. Dostupno na: http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/Rezultatet%20sipas%20Subjeketeve%20-%2020140526%20Party%20Results%20-%20Kosovo%20Level_jywcwsfyts.pdf

Ova okolnost im daje uverljivu pregovaračku moć u ubrzanim koalicionim pregovorima, kao i uticaj na politiku Vlade. Predstavnici Srba su, kao najbrojnija grupa (10 poslanika), posebno značajni za bilo koju vladajuću koaliciju, ali ni ostale manjinske stranke nisu ništa manje važne, pogotovo predstavnici Turaka i Bošnjaka. To je evidentno u ogromnim naporima oba bloka da pokušaju da osvoje glasove manjina. Bilo je brojnih sastanaka i pregovora kako opozicionog bloka, tako i PDK kako bi se pridobile manjinske zajednice.

Ipak, činjenica da nose izvesnu težinu u parlamentu takođe stavlja manjinske stranke u rizik da budu skrajnute duž etničkih linija. Svaka od stranaka ima određeni broj programskih tačaka koje želi da sprovede, a među njima prednjači politika Srpske. Kako se i očekivalo, stranka koju Beograd podržava dobila je ogroman broj srpskih glasova na Kosovu, osvojivši 9 od 10 mesta garantovanih za srpsku zajednicu. Spisak političkih zahteva za njihovo učešće u vladajućoj koaliciji podrazumeva, između ostalog, nastavak dijaloga sa Srbijom i zaustavljanje privatizacije nekih od javnih preduzeća na Kosovu, uključujući i rudnik Trepča. Osim političkih zahteva koje je iznela u javnost, albanske stranke više zabrinjava činjenica da Srpska dobija instrukcije od institucija u Beogradu. Ovo nije dobro za pregovore o uspostavljanju vlade, s obzirom da tera opozicioni blok, koji je pretpostavljen za formiranje Vlade, da traži po svaku cenu glasove od albanskih stranaka, posebno od Samoopredeljenja (*Vetvendosje!*), kako se nova vlada ne bi oslanjala na Srpsku i samim tim zavisila od direktiva iz Beograda.

Jasno je da je ovo rizika kojim će Srpska igrati svoju igru ako se uzmu u obzir njeni zahtevi. Ako bude previše insistirala na svojoj politici, biće skrajnuta od strane albanskih stranaka, koje se mogu udružiti kako bi formirale konkretnu većinu u parlamentu, uključujući i druge manjinske stranke.

Ipak, odredbe Člana 96 ostaju da se definišu, a do toga će verovatno doći kroz drugo tumačenje Ustavnog suda. Članovi 66-67 i 95-96 govore o konstituisanju skupštine i vlade. Član 96.3 Ustava nalaže da ministarska pozicija i pozicija zamenika ministara budu dodeljene ministru ili zameniku ministra iz "srpske zajednice" i druge "nevećinske zajednice" i da ovi ministri i zamenici ministara, ukoliko nisu imenovani iz redova aktuelnih poslanika, moraju imati jasno odobrenje od poslanika iz datih zajednica. Ovde je precizan navod ovih članova:

Član 96. 3: Postojeće najmanje jedan (1) ministar iz srpske zajednice i jedan ministar neke druge nevećinske zajednice Kosova. Ako ima više od dvanaest (12) ministara, postojeće i treći ministar koji će predstavljati nevećinske zajednice Kosova.⁴

Član 96. 5: Izbor ovih ministara i zamenika ministara će se izvršiti nakon konsultacija sa strankama, koalicijama ili grupama koje predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu. Ako se imenuju članovi Skupštine Kosova, za ove ministre i zamenike ministara će se tražiti službeno odobrenje

⁴ Constitution of the Republic of Kosovo, Article 96.3

većine poslanika Skupštine koji pripadaju strankama, koalicijama, građanskim inicijativama i nezavisnim kandidatima, koji su se izjasnili kao predstavnici relevantne zajednice.⁵

Član ostaje nejasan u slučaju da su ministri imenovani iz redova aktuelnih članova date zajednice u parlamentu Kosova. Teorijski, bilo koji član kosovskog parlamenta može postati ministar predstavljajući pojedinu zajednicu čak i ako ona ili on nema odobrenje većine poslanika iz date zajednice. Drugi deo Člana je jasan za slučaj da su ministri imenovani izvan parlamenta: potrebno je odobrenje većine članova koji predstavljaju datu zajednicu u parlamentu. Može doći do različitih scenarija u narednom periodu usled neizvesnosti funkcionisanja nove koalicione vlade, posebno kako će poslanici iz Srpske postupiti u različitim okolnostima. Sasvim je moguć scenario po kojem Srpska ne učestvuje u vladi ili se čak povlači iz vladajuće koalicije u kasnijoj fazi, tako da srpski ministar nema većinu glasova srpskih poslanika.

II. Postignuća manjinskih političkih partija na junskim opštim izborima

U skladu sa zakonom o opštim izborima u Republici Kosovu i važećim odredbama Ustava Republike Kosovo (Član 145, odeljak 2), izbori iz juna 2014. uveli su sistem garantovanih mesta za zastupanje ne većinskih zajednica u Skupštini:

- 10 garantovanih mesta za političke subjekte koji predstavljaju srpsku zajednicu;
- 3 garantovana mesta za političke subjekte koji predstavljaju bošnjačku zajednicu;
- 2 garantovana mesta za političke subjekte koji predstavljaju tursku zajednicu;
- 1 garantovano mesto za političke subjekte koji predstavljaju goransku zajednicu;
- 1 garantovano mesto za svaki od političkih subjekata koji predstavljaju romsku, aškalijšku i egipćansku zajednicu;
- 1 dodatno mesto koje se dodeljuje bilo romskoj, aškalijškoj ili egipćanskoj zajednici koja ima najviše glasova.

U slučaju da manjinske političke stranke dobiju više mesta od onog broja koji im je garantovan, dobiće onoliko mesta koliko su zapravo i osvojile, a ne kako je bilo u slučaju sistema rezervisanih mesta na dvama prethodnim opštim izborima, da dobiju broj mesta koja su osvojile pored onih koja su bila za njih rezervisana (broj za njih rezervisanih mesta bio je isti kao navedenom broju garantovanih mesta). Tabela 2 predstavlja postignuća manjinskih političkih stranaka na opštim izborima u 2014. godini i njihovu zastupljenost u Skupštini. Takođe pored statističke brojke po zajednici sa onom sa izbora 2010. godine. Dalje, tabela 3 pokazuje predstavnike manjina u parlamentu sa dodatkom da li su prvi put učestvovali u parlamentu ili ne.

⁵ Ustav Republike Kosovo, Član 96.5

TABELA 2 – Postignuća političkih stranaka koje zastupaju nevećinske zajednice na opštim izborima 8. Juna 2014.⁶

Manjina	Naziv stranke	Broj glasova	Procenat	Broj mesta ⁷
Srpska	Srpska lista	38,199	5,22%	9
	Progresivna demokratska stranka	5,973	0.82%	1
	Pokret za demokratski prosperitet	1,787	0.24%	/
	Samostalna liberalna stranka	379	0.05%	/
	Socijaldemokratija	325	0.04%	/
Ukupno 2014.		46,663	6.37%	10
Ukupno 2010.		24,138	3.45%	13 (3 + 10)
Turska	Kosova Demokratik Türk Partisi	7,424	1.02%	2
	Kosova Türk Adalet Partisi	2,349	0.32%	/
Ukupno 2014.		9,773	1.34%	2
Ukupno 2010.		9,912	1.42%	3 (1+2)
Bošnjačka	Koalicija Vakati	6,476	0.89%	2
	Nova demokratska stranka	2,837	0.39%	1
	Centar demokratske unije	1,298	0.18%	/
	Stranka demokratske akcije	1,096	0.15%	/
	Bošnjačka jedinstvena lista	860	0.12%	/
	Bošnjačka Stranka demokratske akcije Kosova	702	0.1%	/
Ukupno 2014.		13,296	1.83%	3
Ukupno 2010.		11,194	1.6%	4 (1+3)
Goranska	Koalicija za Gora	1,193	0.16%	1
	Pokret za Gora	754	0.1%	/
Ukupno 2014.		1,947	0.26%	1
Ukupno 2010.		1,385	0.2%	1 (0+1)
Romska	Kosovaki Nevi Romani Partia	645	0.09%	1
	Partia Roma e Bashkuar e Kosovës	642	0.09%	/
Ukupno 2014.		1,287	0.18%	1
Ukupno 2010.		690	0.1%	1 (0+1)

⁶ Republic of Kosovo, Central Election Commission. 2014 Kosovo Parliamentary Elections, General Results. Dostupno na: http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/Rezultatet%20sipas%20Subjeketeve%20-%2020140526%20Party%20Results%20-%20Kosovo%20Level_jwswsfyts.pdf. Za rezultate 2010., vidi KIPRED. Kosovo National Elections 2010: Overviews and Trends. Dostupno na: <http://www.fes-prishtina.org/wb/media/Publications/2011/KIPRED%20-%20Parliamentary%20Elections%202010%20%28English%29.pdf>.

⁷ Za 2010. broj mesta je predstavljen na sledeći način: ukupan broj mesta (broj mesta dobijenih na izborima + broj rezervisanih mesta).

Aškalijska	Partia Demokratike e Ashkalinjëve të Kosovës	3,335	0.46%	1
	Partia e Ashkalinjëve për Integrim	1,583	0.22%	1
Ukupno 2014.		4,918	0.68%	2
Ukupno 2010.		4,257	0.61%	2 (0+2)
Egipcanska	Partia Liberale Egjiptiane	1,960	0.27%	1
	Iniciative e Re Demokratike e Kosovës	1,456	0.2%	/
Ukupno 2014.		3,416	0.47%	1
Ukupno 2010.		2,700	0.38%	1 (0+1)

TABELA 3 –Odbornici koji zastupaju nevećinske zajednice u Skupštini formiranoj nakon opštih izbora 8. juna 2014.⁸

Manjina	Naziv stranke	Ime odbornika	Glasovi	Prvi put učestvju u parlamentu
Srpska	Srpska lista	Bojan Mitić	8,914	✓
		Velimir Rakić	8,861	✓
		Slavko Simić	8,586	✓
		Slobodan Petrović	7,528	
		Saša Milosavljević	7,189	
		Milka Vuletić	7,074	✓
		Milenka Milićević	7,056	✓
		Jasmina Živković	6,324	
		Jelena Bontić	6,311	
	Progresivna demokratska stranka	Nenad Rašić	4,212	
Turska	Kosova Demokratik Türk Partisi	Mahir Yağcılar	3,377	
		Müferra Srbica Şınık	1,942	
Bošnjaka	Koalicija Vakaf	Rasim Demiri	2,460	
		Duda Balje	1,920	
	Nova demokratska stranka	Emilija Redžepi	1,781	
Goranska	Koalicijaza Gora	Adem Hodža	682	✓
Romska	Kosovski Nevi Romani Partia	Kujtim Paçak	280	✓
Aškalijska	Partia Demokratike e Ashkalinjëve të Kosovës	Danush Ademi	1,784	

⁸ Republic of Kosovo, Central Election Commission. 2014 Kosovo Parliamentary Election: Seat Allocation Based on Political Entities. Dostupno na: http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/Ndarja%20e%20uleseve%20-20140625%20Seats%20Allocation_xxtgskir.pdf.

	Partia e Ashkalinjëve për Integrim	Etem Arifi	989	
Egipćanska	Partia Liberale Egjiptiane	Veton Berisha	1,204	✓

III. Glavnepromene međupolitičkim strankama koje predstavljaju nevećinske zajednice

a) Srpska zajednica

Izbori 2014. su pokazali značajno veću izlaznost zajednice kosovskih Srba: broj glasova se skoro duplirao, od 24,138 do 46,663. Ovaj porast je posebno bio primetan u srpskim opštinama na severu Kosova, koje su bojkotovale izbore 2010. U većinski srpskim opštinama u ostalim delovima Kosova, izlaznost je bila nešto veća od opšte izlaznosti širom Kosova koja je iznosila 42.63%.⁹

TABELA 4 – Prikaz glasanjau većinski srpskim opštinama¹⁰

Opština	Ukupno glasova	Izlaznost	Glasovi za srpske stranke	Procenat glasova za srpske stranke	Glasovi za Srpsku
Severna Mitovica/Mitrovicë	4,898	18.25%	2,626	53.61%	2,380
Leposavić/Leposaviq	4,905	26.85%	4,228	86.20%	3,963
Zvečan/Zveçan	2,218	22.92%	1,884	84.94%	1,857
Zubin Potok	2,876	35.86%	2,243	77.99%	1,926
Klokot/Kllokot	1,751	51.56%	1,103	62.99%	799
Parteš/Partesh	2,187	49.41%	2,013	92.04%	1,529
Gračanica/Graçanicë	8,245	42.02%	7,052	85.53%	5,227
Ranilug/Ranillug	2,629	46.54%	2,287	86.99%	1,895
Štrpce/Shtërpçë	6,785	49.05%	4,744	69.92%	4,140
Novo Brdo/Novobërdë	4,293	46.45%	2,871	66.88%	1,812

Kao rezultat prelaska sa sistema rezervisanih mestana sistem garantovanih mesta, srpske političke stranke su ipak dobile svega 10 mestakojas u im bila garantovana, nasuprot 13 mesta

⁹ Republic of Kosovo, Central Election Commission. 2014 Kosovo Parliamentary Elections: General Statistics. http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/Statistikat%20-%2020140625%20Statistics%20-%20Municipality%20Level_wjmfzkmipv.pdf.

¹⁰ Republic of Kosovo, Central Election Commission. 2014 Kosovo Parliamentary Elections: Results of Political Entities Based on Municipalities. Dostupno na: http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/Statistikat%20-%2020140625%20Statistics%20-%20Municipality%20Level_wjmfzkmipv.pdf.

Republic of Kosovo, Central Election Commission. 2014 Kosovo Parliamentary Elections: Statistics Based on Municipalities. Dostupno na: http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/Rezultatet%20sipas%20Subjeketeve%20-%2020140625%20Party%20Results%20-%20Municipality%20Level_joeoyzfssl.pdf.

koja su osvojila na izborima 2010. godine (10 rezervisanih mesta + 3 mesta dobijena na izborima).

Pobednik na izborima među srpskim manjinskim strankama je **Srpska lista**, konglomerat političkih stranaka podržan od strane Beograda koji predstavlja srpsku zajednicu, zajedno sa vodećim političarima **Samostalne liberalne stranke** (SLS), koja je bila stranka vladajuće koalicije zauzimala 8 od 13 srpskih mesta u parlamentu 2010. godine. Ovo su poslanici Srpske:

- Bojan Mitić (8,914 glasova)
- Velimir Rakić (8,861 glasova)
- Slavko Simić (8,586 glasova)
- Slobodan Petrović (7,528 glasova): Osnivač i predsednik SLS-a. Izabran za poslanika 2007. i 2010. godine; zamenik premijera Republike Kosovou periodu 2010-2014, kao i ministar lokalne samouprave od 2010. do 2014. godine. Smatran političkim disidentom, Petrović je bio odlučio da spoji listu kandidata svoje stranke sa Srpskom listom nakon što je postalo očigledno da je potonja imala jasnu finansijsku i političku podršku iz Srbije.
- Saša Milosavljević (7,189 glasova): Poslanik Skupštine Kosova koji je zastupao SLS od 2010. do 2014.; drugi podpredsednik Odbora za evropske integracije, član Odbora za prava i interese zajednica i povratak.
- Milka Vuletić (7,074 glasova)
- Milenka Milićević (7,056 glasova)
- Jasmina Živković (6,324 glasova): Poslanica Skupštine Kosova koja je zastupala SLS od 2010. do 2014.; član Odbora za prava i interese zajednica i povratak.
- Jelena Bontić (6,311 glasova): Poslanica Skupštine Kosova koja je zastupala SLS od 2010. do 2014.; druga podpredsednica Odbora za budžet i finansije, članica Odbora za prava i interese zajednica i povratak.

Samo još jedna srpska stranka koja je uspela da osigura mesto u Skupštini jeste **Progresivna demokratska stranka** (PDS). Na čelu PDS-a se nalazi odlazeći minister rada i socijalne zaštite, **Nenad Rašić**, poslanik SLS-a u prethodnom parlamentu. Rašić će zauzeti mesto PDS-a u Skupštini (4,212 glasova). PDS je osnovana nakon raskola unutar SLS-a koji je doveo do stvaranja nekoliko frakcija. SLS je dobro prošla posebno u opštini Gračanica, gde je osvojila 20.77% glasova.

b) Turska zajednica

Ukupan broj glasova političkih stranaka koje predstavljaju tursku zajednicu neznatno je opao sa 9,912 (1.42%) 2010. godine na 9,773 (1.34%). Ipak, kao ishod prelaska na sistem garantovanih mesta, broj mesta dodeljenih turskim političkim predstavnicima spustio se sa 3 (2 rezervisana mesta, i 1 mesto dobijeno na izborima) na 2. Odlazeća vladajuća stranka **Turska demokratska partija Kosova** (*Kosova Demokratik Türk Partisi* - KDTP) osvojila je izbore iz redova turske

zajednice, iako su njeni glasovi opali sa 8,548 (1.22%) u 2010. na 7,424 (1.02%), pretežno usled pojave nove **Turske stranke pravde Kosova** (*Kosova Türk Adalet Partisi* - KTAP). KDTP je uspela da osigura dva turska mesta u Skupštini. Poslanici KDTP-a su:

- Mahir Yağcılar (3,377 glasova): odlazeći ministarjavne upraveu Vladi Kosova.
- Müfera Srbica Şinik (1,942 glasova): Poslanica za dva mandata koja je predstavljala tursku zajednicu (2008-2010, 2010-2014). Ona je bila na čelu grupe "6+" od 2008. do 2010., i druga predsednica Odbora za zakonodavstvo u periodu 2010-2014.

c) Bošnjačka zajednica

Broj glasova za političke stranke koje predstavljaju bošnjačku zajednicu na Kosovu porastao je sa 11,194 (1.6%) u 2010. na 13,296 (1.83%). Ponovo, usled prelaska na garantovana mesta, broj mesta dodeljenih političkim strankama, koje predstavljaju bošnjačku zajednicu, opao je sa 4 (3 rezervisana mesta i 1 mesto dobijeno na izborima) na 3.

Pobednik izbora iz redova bošnjačke zajednice je **Koalicija VAKAT**, odlazeća vladajuća stranka. VAKAT je imala porast broja glasova sa 5,296 (0.76%) u 2010. na 6,476 (0.89%). Kao i u 2010. godini, osigurala je dva mesta u parlamentu. Poslanici Koalicije VAKAT, **Rasim Demiri** (2,460 glasova) i **Duda Balje** (1,920 glasova), ostali su kao i u prethodnom parlamentu.

Treće mesto za bošnjačku zajednicu zauzela je **Emilija Redžepi** (1,781 glasova) iz **Nove demokratske stranke** (NDS), koja je bila poslanica u prethodnoj Skupštini. NDS je bila deo ranije vladajuće koalicije kao deo grupe Alijanse za budućnost Kosova (AKR).

Najveći gubitnik izbora u okviru bošnjačkog glasačkog tela je **Bošnjačka Stranka Demokratske Akcije Kosova** (BSDAK), koja nije uspela da zadrži svoje mesto u parlamentu. **Hamza Balje**, poslanik BSDAK-a u prethodnom parlamentu i lider novonastalog **Centra za Demokratsku Uniju** (CDU), nije uspeo da uđe u parlament.

d) Goranska zajednica

Broj glasova političkih stranaka koje predstavljaju goransku zajednicu značajno je porastao, sa 1,385 (0.2%) u 2010. na 1,947 (0.26%). Novoformirana **Koalicija za Gora** (KG) odmah je postala najveći politički predstavnik goranske zajednice sa 1,193 glasova (0.16%). KG je tako uspela da osigura jedno mesto u parlamentu garantovano goranskoj zajednici. Njen poslanik je Adem Hodža (682 glasova).

e) Romska zajednica

Novoosnovana **Kosovska nova romska partija** (*Kosovaki Nevi Partia Roma* – KNPR) postala je najveća stranka koja predstavlja zajednicu kosovskih Roma sa 645 glasova (0.09%). Stranka je tako uspela da osigura jedno mesto garantovano za romsku zajednicu, iako je osvojila 3 glasa više od **Ujedinjene romske partije Kosova** (*Partia Rome e Bashkuar e Kosovës* – PRBK) koja je imala predstavnike u prethodnom parlamentu. Poslanik KNPR-a je Kujtim Paçak (280 glasova).

f) Aškalijska zajednica

Ukupan broj glasova datih političkim strankama koje predstavljaju aškalijsku zajednicu porastao je sa 4,257 (0.61%) u 2010. na 4,918 (0.68%). Kako je broj glasova za aškalijske političke predstavnike bio veći od onog koji su osvojili romski i egipćanski politički subjekti, aškalijska zajednica je osigurala dodatno garantovano mesto u parlamentu kao i na prethodnim izborima. Bilans snaga između dve stranke, koje predstavljaju aškalijsku zajednicu, ostao je nepromenjen. **Demokratska partija kosovskih Aškalijskih** (*Partia Demokratike e Ashkalinjëve të Kosovës* – PDAK) dobila je 3,355 glasova (0.46%) i zadržala mesto u parlamentu. **Danush Ademi** (1,784 glasova) ostao je u parlamentu kao predstavnik PDAK-a. **Aškalijska partija za integraciju** (*Partia e Ashkalinjëve për Integrim* – PAI) dobila je 1,583 glasova (0.22%) i uspela je da osigura mesto koje je imala u prethodnom parlamentu. Poslanik PAI-ja ostao je **Etem Arifi** (989 glasova).

g) Egipćanska zajednica

Broj glasova za stranke, koje predstavljaju egipćansku zajednicu, porastao je 2,700 glasova (0.38%) u 2010. na 3,416 glasova (0.47%). Novoformirana **Liberalna partija Egipćana** (*Partia Liberale Egjiptase* - PLE) postala je najveća partija koja predstavlja egipćansku zajednicu. Preuzela je jedno garantovano mesto od **Nove demokratske inicijative Kosova** (*Iniciative e Re Demokratike e Kosovës* – IRDK). Poslanik koji zastupa PLE u parlamentu je **Veton Berisha** (1,204 glasova) – bivši predsednik Konsultativnog saveta za zajednice u okviru Predsedničkog kabineta.

IV. Zaključak

Koji god bio ishodontrenutnih političkih i pravnih procesa, jasno je da je politički život Kosova ušao u novu razvojnu fazu, u kojoj manjinske stranke igraju ključnu ulogu.

Mnogo je novih političkih predstavnika koji dolaze iz svih manjinskih zajednica. Mnoga od ovih novih lica su iz Srpske (9 od 10 srpskih poslanika), ali i iz goranske, romske i egipćanske zajednice. Takođe, dok su manjinske stranke sadabivale oprezne kada je u pitanju ulaženje u savez sa ma kojim od većinski albanskih koalicionih blokova, ipak se čini da sada nagingu ka bloku LDK-AAK-Nisma.

Stranke manjinskih zajednicasu izašle sa nizom političkih zahtevakoje bi želele da sproveduu zamenu za njihovu podršku vladi, a najvažniji od tih zahteva dolaze iz Srpske. Dok ti politički zahtevi, sami po sebi, ne izgledaju kao previše problematični, ono što zabrinjava albanske stranke jeste da Srpska naizgled dobija smernice iz Beograda kako da dejstvuje na Kosovu. Ovakva situacija nagoni stranke iz LDK-AAK-Nisma koalicije da po svaku cenu osiguraju većinu albanskih poslanika u parlamentu kroz uključivanje Samoopredeljenja u vladajuću koaliciju.

Kako se i očekivalo, sistem garantovanih mesta se pokazao kao ključan mehanizam i afirmativna mera za zastupljenost manjinskih zajednica u parlamentu Kosova. Ovaj sistem će nastaviti da obezbeđuje zastupljenost skoro svih nevećinskih zajednicadaleko iznad njihovog izbornog značaja. Iakobroje otprilike 10% glasača, manjinske zajednice su zastupljene sa 17% u parlamentu Kosova. ECMI Kosovo se dosledno zalagao zapuno političko učešće zajednica i stoga u korist garantovanih mesta, s obzirom da bi sistem rezervisanih mestadeformisaopolitičku scenu Kosova idoveo je do nivoa nesrazmernog učešća.

Kako je već ukazano u drugim našim izveštajima, sistem garantovanih mestaje jedan od mnogih mehanizama zaštite koji je kosovski Ustav obezbedio za manjinske zajednice, a koji proizilazi iz Ahtisarijevog sveobuhvatnog plana. Sve mogućnosti Člana 96 Ustava Kosova o inkluziji manjinskih zajednica na izvršne pozicijenisu još u potpunosti oprobane. Dok će tou budućnosti najverovatnije podrazumevati tumačenje Ustavnog suda, ostaju nejasne okolnosti koje onemogućavaju poštovanje članai njegove pravne posledice.